

THE TRANSCENDENCE OF HISTORICAL TIME IN "LES TROIS GRÂCES" AND "YOUTH WITHOUT YOUTH..."

Lioara Coturbaș

Lecturer, PhD., University of Oradea

Abstract: In the novellas Les trois grâces and Youth without Youth..., Mircea Eliade transposes into the epic scheme an original vision on immortality and youth; the author starts from the idea that, in illo tempore, the man was pure, unconstrained by the vicissitudes of life, eternally young, but once having been banished from heaven, the attributes of immortality have disappeared and so has the human being's ability to have an eternal life.

The theme of political police, present in all aspects of everyday life, appears in order to depict the brutal intrusion of the Security, even in the case of discoveries that could change the fate of mankind. Although apparently there is no way to escape, the author seems to believe the solution might be found in the magical power of poetry.

The activity of the political police in 1938, depicted in the novella Youth without Youth... is edifying in terms of the terror experienced in that period by Mircea Eliade, who was hiding from the authorities in the hope that he wouldn't be arrested. In fact, there are many similarities between Dominic's story and the author's biography. Mircea Eliade lives a youth that is not youth, dedicated exclusively to study; the Indian experience might be considered the equivalent of the lightning that would change Dominic's destiny and the celebrity the latter has gained through his published work is similar to that of Mircea Eliade after the publication of the novel Bengal Nights.

Keywords: immortality, terror, intrusion, escape, poetry.

Introducere

În nuvelele *Les trois grâces* și *Tinerete fără de tinerete...*, Mircea Eliade abordează temele nemuririi și a tineretii veșnice dintr-o perspectivă originală; dacă în *illo tempore*, omul era pur și veșnic tânăr, odată cu săvârșirea păcatului originar și izgonirea din rai, acesta pierde capacitatea de a avea o viață eternă.

În nuvela *Les trois grâces*, tema poliției politice apare pentru a zugrăvi intruziunea brutală a Securității, până și în cazul descoperirilor care ar putea schimba definitiv lumea. Această instituție omniprezentă află tot, hotărăște destine sau dictează moartea. Deși aparent nu există nicio cale de scăpare, autorul lasă să se întrevadă soluția evadării prin poezie, căci personajul principal are la îndemână pe lângă cunoașterea gordianică a omului de știință și universul magic al poeziei.

Acțiunea din nuvela *Tinerete fără de tinerete...* este plasată în anul 1938. Personajul central din această narațiune reîntinerește magic prin puterea fulgerului, ajungând astfel în atenția Siguranței, care îl monitorizează crezând că povestea redobândirii tineretii reprezintă o modalitate de a masca tentativa de evadare din țară a unui fost șef legionar. Nu putem să nu remarcăm asemănarea dintre povestea lui Dominic și teroarea trăită de Mircea Eliade în același an, 1938, perioadă în care acesta este urmărit de autorități pentru a fi arestat. Vom constata ca

aceasta nu este singura similaritate dintre biografia autorului și povestea personajului central din această narațiune.

Depășirea cronologiei cotidiene în *Les trois grâces* și *Tinerete fără de tinerete...*

Nuvela *Les trois grâces* debutează cu o discuție între doctorul Nicoleanu, inginerul Hagi Pavel și botanistul poet Filip Zalomit privitoare la interpretarea ultimelor cuvinte ale doctorului Tătaru, mort în împrejurări misterioase în ziua de Sânziene, timp magic în proza lui M. Eliade. Ultimele cuvinte ale doctorului, *les trois grâces*, sunt interpretate de către cei trei amici drept o aluzie la trei fete pe care le cunoscuseră în tinerete, sau la trei vile pe care le admiraseră într-o excursie în Elveția. Fără a insista asupra ipotezei celor trei vile, menționăm că Mircea Eliade mărturisește într-o pagină de *Jurnal* din 1976 că punctul de pornire al nuvelei a fost descoperirea în Puerto a trei vile, numite *Les trois grâces*, care deși independente, comunicau între ele într-un mod original.

Cele două ipoteze înaintate de cei trei amici se dovedesc false, adevărul fiindu-le dezvăluit ulterior de către Emanoil Albin, prezent în aceeași calitate de anchetator ca în alte scrieri. Acesta aflase că doctorul Tătaru descoperise un ser care controla regenerarea celulelor, vindecând cancerul și totodată întinerind organismul prin producerea unei anamneze la nivel celular care anula pedeapsa datorată păcatului originar. Serul fusese experimentat cu succes pe trei femei, Aglae, Frusinel (Euphrosyne) și Italia (Thalia). Din cauza aspectelor mistice și a obscurantismului religios asociate serului miraculos, dar și a unui comportament suspect al doctorului Tătaru, tratamentul este întrerupt de către autorități.

Doctorul Nedelcu și alți colegi îl denunță pe Aurelian Tătaru pentru „glume, dar și aluzii de natură religioasă”¹. Notele explicative conțin chiar exemple: „doctorul Tătaru ar fi spus o dată, într-un grup de medici, că în Paradis Adam și Eva erau regenerați periodic, așadar întineriți prin neoplasm; că numai după ce-a intervenit păcatul originar, corpul omenesc a pierdut secretul regenerării periodice și deci al tinereții fără de bătrânețe; iar de-atunci încoace, de câte ori, printr-o bruscă și stranie anamneză, corpul încearcă să repete procesul, proliferarea oarbă a neoplasmului produce tumoare malignă...”².

Pentru a verifica ipoteza, Aurelian Tătaru recurge la ajutorul părintelui Calinic. Doctorul este interesat de adevărurile camuflete în apocrifele despre Adam și Eva, de implicațiile biologice și medicale ale teologiei păcatului originar. Aurelian Tătaru vrea să afle dacă dialectica creației presupunea începerea procesului de regenerare doar odată cu amenințarea morții; cu alte cuvinte, dacă reîntinerirea este aplicabilă doar bolnavilor, nu oamenilor sănătoși, cancerul fiind, în opinia doctorului, un proces de regenerare blocat de o amnezie survenită ca pedeapsă pentru păcatul originar.

Întâlnirea dintre Zalomit și Calinic, în care cel din urmă îi destăinuie neliniștile și preocupările doctorului Tătaru stă sub semnul precauției și spaimei de poliția politică. Pentru a nu stârni suspiciuni, Calinic îl abordează pe botanist, șoptindu-i să repete cât mai tare că are nevoie de o călăuză. Și într-adevăr, auzindu-l, cineva de pe terasă întoarce curios capul. O altă măsură de precauție propusă de Calinic este așezarea câtorva flori și buruieni pe iarbă în fața lor despre care ar putea oferi explicații în cazul în care ar apărea cineva pe neașteptate. Dacă lui Zalomit precauția lui Calinic i se pare exagerată, acesta din urmă fusese persecutat de poliția politică, astfel încât, era conștient de repercursiunile unui comportament neadecvat. Aflăm că, după ce își luase doctoratul în teologie la Strassbourg, fusese condamnat la închisoare. O

¹Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, București, 2008, p. 23.

²Ibidem, p. 23.

consecință a detenției și a torturii la care fusese supus este că „brațul stâng, înțepenit din umăr, atârna inert de-a lungul trupului, parcă cineva ar fi încercat să i-l smulgă, și apoi s-ar fi răzgândit”³. Motivele încarcerării nu sunt prezentate în text, însă deducem că, la fel ca alți oameni de valoare ai vremii, fusese persecutat din cauza studiilor și ideilor sale care contraveneau cu cele ale regimului din țară.

După ce iese din închisoare, nu își reia studiile, ci lucrează la căile ferate atâta vreme cât îi permite brațul, iar apoi se pensionează. Se retrage la schitul Antim, cât mai departe de tot ce a însemnat civilizație și implicit poliție secretă. Istoria părintelui Calinic sugerează teroarea răspândită în țară de agenții Securității, consecințele unor convingeri diferite de cele ale puterii, precum și distrugerea adevăratelor valori sub opresiunea regimului comunist.

Despre două dintre pacientele doctorului Tătaru, Italia și Aglae nu se mai știe nimic, prima murind în urma unui accident de mașină și a doua emigrând în Statele Unite, însă despre Frusinel vom afla că suferise o mutație biologică miraculoasă. Ca și mitologica Persefonă, care fusese condamnată să își împartă existența între pământ și împărăția umbrelor, Frusinel întinerește, dar numai primăvara și vara, toamna și iarna revenind la condiția ei biologică obișnuită. După întreruperea tratamentului, Aurelian Tătaru refuzase să o mai vadă, și când aceasta îl caută pentru a-i vorbi despre metamorfozele suferite, doctorul izbucnește: „să nu mai încerci să mă vezi, că va fi rău de noi amândoi. Sunt ordine de sus. Tratamentul a fost interzis, și dacă se află că ne întâlnim din nou, înfundăm amândoi pușcăria!”⁴.

Întâmplarea face ca doctorul să o vadă tânără și goală în pădurea de la Poiana Dornei și, speriat de minunea înfăptuită, se retrage și cade într-o prăpastie, găsindu-și sfârșitul. Aflând de moartea doctorului, Frusinel îl caută pe Zalomit pentru a-i dezvălui că ea l-a omorât, fără să vrea, pe fostul ei binefăcător. Euphrosyne, creația doctorului Tătaru, îl ucisese pe creatorul ei.

După discuția dintre Zalomit și Frusinel, narațiunea îi aduce din nou, față în față, pe botanist și pe anchetatorul Albini. Acesta din urmă cunoștea deja mărturisirea femeii, o avea înregistrată. În acest spațiu orwellian, reprezentanții lui Big Brother află tot, hotărâsc destine sau dictează moartea. Albini știa despre întâlnirea lui Zalomit cu părintele Calinic, știa că botanistul îl mai căutase pe acesta pe la stâne și, mai ales, știa că părintele își găsisese sfârșitul chiar în noaptea de după convorbirea cu Zalomit. Circumstanțele morții teologului rămân neclare, însă sugerează puternic probabilitatea ca acesta să fi fost ucis de poliția politică. Vestea morții lui Calinic vine ca o avertizare asupra consecințelor nerespectării regulilor de orice tip impuse de regim. Orice abatere va fi aflată, Albini cunoscând și conținutul discuțiilor private. „Când doctorul Nicoleanu – spune Albini – v-a vorbit despre demersul metodologic pe care-l presupune descoperirea lui Aurelian Tătaru, ați exclamat entuziasmat: «Cât de mult i-ar fi plăcut lui Goethe!»”⁵.

Pentru a afla secretul cercetărilor doctorului Tătaru, această instituție omniprezentă hotărăște să schimbe destinul lui Zalomit. Albini îl anunță că i se vor publica trei volume de cercetări asupra florei carpatine, urmând ca apoi să se concentreze asupra studiului biologiei medicale, deși specialitatea lui era botanica. Zalomit disprețuia sistemul și avea pregătită o fiolă cu soluție de aconitină pentru cazul în care ar fi trebuit să ia decizia de a se sinucide. Fiola fusese însă găsită, astfel încât lui Zalomit nu îi rămânea decât să se supună.

Gheorghe Glodeanu sugerează o posibilă interpretare a acestui episod conform căreia „căutarea fiolei reprezintă un gest inutil, merit să-l inducă și mai mult în eroare pe cititor,

³ Ibidem, p. 29.

⁴ Ibidem, p. 40.

⁵ Ibidem, p. 27.

deoarece oboseala nefirească de care se simte cuprins dintr-o dată botanistul nu este altceva decât urmarea otrăvii care începe să-și facă efectul. Trezirea personajului înseamnă de fapt renașterea lui într-o nouă lume înspre care este condus de un Charon metamorfozat în câine”⁶. Considerăm, însă, că Mircea Eliade a dorit să sugereze încă o dată închistarea sistemului comunist și lipsa de scăpare din calea acestei caracatițe care semăna pretutindeni teroarea.

Destinele și cercetările oamenilor de știință din narațiune suferă un parcurs similar. Ca și Aurelian Tătaru, care fusese denunțat de colegi, și Zalomit suferise de pe urma geloziei academice a unor colegi cu nume de cod Catastrofa-Trei-Ierarhi, Imaculata-Concepțiune sau Ursache. Nici Frusinel nu scapă de urmăritori. Această Proserpină modernă este nevoită să recurgă la schimbări repetate a identității: „Frusinel, recte Euphrosyne, utiliza două sau chiar trei nume. Fusese căsătorită de două ori, prima oară divorțase, dar al doilea bărbat a păstrat-o, și tovarășa Euphrosyne schimba hărțile de identitate după cum îi convenea”⁷. Iar acum, odată ce Zalomit i-a câștigat încrederea, va cădea și ea în plasa sistemului.

Zalomit, considerat de Albin drept viitor colaborator, intră acum în marea familie a slujitorilor regimului. Anchetatorul lasă la o parte interesele investigației și, aducând vorba de o nuntă care urma să aibă loc peste trei zile, încearcă să stabilească o apropiere în plan afectiv cu botanistul: „mă bucur însă că, într-un anumit fel, vom face parte din aceeași familie”⁸.

Eugen Simion observă recurența cifrei trei în această narațiune: trei zile până la nuntă, trei grații, trei volume pregătite de Zalomit.

Există numeroase similitudini între *Les trois grâces* și *Tinerete fără de tinerete...*, în special în ceea ce privește elementele fantastice. Dacă în *Les trois grâces*, reîntinerirea este posibilă datorită serului magic al așa-zisei *Fontaine de Jouvence*, în *Tinerete fără de tinerete...*, lui Dominic îi este redată tineretea pe cale energetică, prin puterea fulgerului, în mod semnificativ, tocmai în noaptea de Înviere. „Personajul – notează Elena Dan – va «reînvia» din decrepitudine, va redeveni tânăr, așa cum a rămas în memoria omenirii Dumnezeu lumii noastre, întrupat acum două mii de ani pe planetă, Cristos Iisus Mântuitorul, adică va avea circa treizeci-treizeci și trei de ani”⁹.

Rejuvenescența prin energie aduce în prim-plan rolul mitic și caracterul divin al focului. Dominic nu numai că întinerește, dar dobândește capacități intelectuale surprinzătoare. În scurt timp învață mai multe limbi străine, atât cele pe care începuse să le studieze în tinerete, cât și altele, cu care nu avusese decât un contact indirect. Domeniile în care excelează nu se restrâng doar la cel lingvistic; Dominic ajunge un fel de geniu, diferit de tânărul care eșuase în realizarea unor lucruri menite a-l scoate în evidență. Eliberarea, survenită în urma loviturii de trăznet, similară trecerii prin Purgatoriu, îi permite transcenderea limitelor umanității comune. Dezvăluirea miracolului are loc treptat, începând cu întinerirea mușchilor, căderea dinților urmată de înlocuirea lor cu alții noi, o acuitate senzorială ieșită din comun, precum și capacitate infinită de învățare.

Acțiunea este plasată în anul 1938, când Siguranța urmărea arestarea legionarilor. Cazul lui Dominic nu avea cum să scape din atenția Siguranței care îl credea un fost șef legionar care își maschează tentativa de evadare din țară cu o poveste despre întinerire în urma impactului cu un fulger. Pe de altă parte, în Germania nazistă se efectuau studii asupra efectului de regenerare

⁶Gheorghe Glodeanu, *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 193.

⁷Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, București, 2008, p. 26.

⁸Ibidem, p. 48.

⁹Elena Dan, *Mircea Eliade. Codul nuvelor fantastice*, Ed. Historia, București, 2008, p. 221.

al fulgerului, astfel încât Dominic era vânat și de Gestapo, care strecurase în țară mai mulți agenți care să îl răpească. Cercetătorul german Rudolf propusese o teorie conform căreia un om supus unei descărcări electrice de foarte mare intensitate nu numai că nu moare, dar și întinerește. Dominic urma să devină un cobai pentru savantul german.

Fragmentele care descriu activitatea Siguranței sunt edificatoare pentru a zugrăvi teroarea semănată de aceasta într-o perioadă pe care Mircea Eliade o petrece ascunzându-se de autorități, în speranța că va scăpa de arestare.

Dominic este avertizat de Profesor: „ești, și ai fost de la început, supravegheat de Siguranță. De aceea ți s-a procurat un costum cu care n-ai îndrăzni să ieși pe stradă, pentru că ai fi imediat arestat. Și n-ai îndrăzni să circuli în oraș în această cazacă, uniforma clinicii, care e, de altfel, destul de elegantă. Și, așa cum ai înțeles de la început, dacă ai vrea să te plimbi, n-ai putea ieși pe poartă... Asta e ce știm noi. Dar cine știe câți alții din personalul de serviciu al clinicii sunt informatorii Siguranței...”¹⁰.

Dominic se dovedește incapabil de a desluși cu acuratețe experiențele onirice de cele din starea de veghe, lumea care i se revelează prin vis fiind adesea mai puternică și mai clară. Eroul hotărăște să se folosească de această confuzie între realitate și vis: „se trezi gândind: <<Foarte bine că ai spus: <Nu mai sunt sigur de nimic...> În felul acesta, ești întotdeauna la adăpos. Poți răspunde oricând: <Am visat!> Sau, atunci când îți convine, poți spune contrariul... Dar fii atent! Nu spune niciodată **adevărul** întreg!>>”¹¹.

Dublul, prezent și în alte scrieri, prefigurează aici reparația bătrânului amnezic de la sfârșitul narațiunii. Dacă fulgerul reprezintă sursa regenerării, Dublul este cel responsabil pentru amplificarea facultăților mentale. Și pentru a-l convinge pe Dominic de materialitatea sa, Dublul îi oferă doi trandafiri, gest asemănător cu cel din finalul scrierii *Nouăsprezece trandafiri*. Dublul preia treptat și experiențele onirice ale lui Dominic. Dacă acesta își amintește cu certitudine că a adormit într-o anumită noapte, relațiile altora îl contrazic. Plantonul și doi agenți ai Siguranței l-au văzut lângă un rond de trandafiri în dreptul căruia se afla o mașină cu faruri stinse care îl aștepta. Prezența mașinii întărește convingerea Siguranței că Dominic intenționează să evadeze. Măsurile de pază sunt dublate: „strada e neconținut patrulată în timpul nopții; un sergent, în civil, își va căuta tot timpul de lucru în dreptul ferestrei duminică – ca acum, adăugă coborând glasul – iar nopțile, plantonul va dormi pe un pat de campanie, pe culoar, în dreptul ușii”¹².

După deconspirarea unei agente duble, aflată și în slujba Gestapo-ului, Siguranța află că mașina aparținea unor agenți naziști care urmau să îl răpească și să îl ducă în Germania. Siguranța întărește paza, dar în același timp, pregătește evacuarea lui Dominic. Dacă Frusinel din *Les trois grâces* era vânată de agenții comuniști, lui Dominic Siguranța îi înlesnește obținerea libertății, chiar dacă acesta mărturisește că regretă plecarea. I se înscenează moartea, iar apoi este trimis sub o nouă identitate și cu înfățișarea schimbată în Geneva, de unde urma să relateze, într-un jurnal, toate experiențele lui.

Dacă lui Dominic i se permite, chiar facilitează plecarea, toți cei care aveau legături directe cu el dispar rând pe rând. Profesorul Stănculescu moare, iar profesorul Bernard dispare odată cu arhiva cazului său, în circumstanțe bizare, pe când traversa oceanul spre America.

Astfel, rămâne singur acest om postistoric, sau anistoric am putea spune, căci rămâne neafectat de trecerea timpului sau de evenimentele sociale. Dominic, aflat în sfera irealului, privește timpul din afară, văzând simultan trecutul, prezentul și viitorul. Capabil să dețină știința

¹⁰Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, București, 2008, pp. 323-324.

¹¹Ibidem, p. 325.

¹² Ibidem, p. 328.

universală, Dominic își explică existența prefigurând apariția într-un viitor îndepărtat a unei noi umanități, superioare speciei *homo sapiens*, a cărei așteptare va contrabalansa voința universală de extincție; astfel, după un val de catastrofe care vor genera pesimism și descurajare generală, descoperirea documentelor lăsate de el, omul postistoric, va constitui o rază de speranță în așteptarea noului tip uman.

Din capitolul al doilea, Dublul începe să câștige teren, amintirile și existența românească a lui Dominic estompându-se, lăsând loc unui individ nou, complet diferit. Dominic este un mutant, o ființă care a modificat legile evoluției umane pentru a anticipa condiția atinsă de om peste zeci de mii de ani. Dar, spre deosebire de Frusinel din *Les trois grâces*, care trăiește trăiește drama neîncetatei metamorfozări, Dominic are posibilitatea de a se întoarce la condiția inițială. Este conștient de libertatea de a refuza noua condiție însă, puterea dobândită nu îl lasă să se reintegreze: „sunt liber... Și totuși... Dar nu îndrăzni să-și continue gândul”¹³.

Deși martorii trecutului său dispar, probabil persecutați de autorități, Dominic este descoperit pe rând de Linda Gray, jurnalista care va scrie articolul *Tânărul de 70 de ani*, de Ted Jones Junior, corespondent la *Time Magazine*, care va publica romanul *Reîntinerire prin trăsnet* și de straniul Oliver Brisson, care se dă drept contele de Saint-Germain, mesager al Apocalipsei.

Fulgerul va schimba și destinul unei tinere institutoare, Veronica Bühler. În urma accidentului, ea nu dobândește condiția omului postistoric, ci a celui preistoric. Ea capătă darul de a regresa în trecutul omenirii. În primă fază, ea adoptă identitatea unei misterioase Rupini care trăise în urmă cu douăsprezece secole. După un șoc, ea revine la identitatea inițială însă, în episoade de inconștientă și în prezența lui Dominic, ea regresa treptat în istoria civilizației, ajungând chiar să reproducă „țipete guturale, preumane”¹⁴. Regresiunea ei inconștientă până la animalitate, precum și procesul accelerat de îmbătrânire prin care trecea îl determină pe Dominic să renunțe la „idealul său de cucerire a fericirii prin iubire”¹⁵. Pentru ca Veronica să își recapete frumusețea și tinerețea, Dominic se retrage din această relație amoroasă.

În capitolul al cincilea, îl găsim pe Dominic în Irlanda, unde frecvența cercuri de lingviști și critici literari. Cazul său nu a fost dat uitării, iar experiența lui a devenit subiect de controverse.

După sărbătorirea centenarului, într-o seară de toamnă, regăsirea întâmplătoare a unui vechi album de familie îl trezește pe vechiul Dominic, care își cere libertatea. Dublul îi oferă cel de-al treilea trandafir, semn al redobândirii condiției inițiale.

Ca și în basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, el se întoarce în locurile de origine, dar surprinzător, la doar câteva luni după accident. Efectele mutației dispar, iar timpul se revarsă asupra lui, aducându-l treptat la viața reală.

A doua zi este găsit în zăpadă, înghețat, un bătrân în al cărui buzunar se află pașaportul unui anume Martin Andricourt, născut în Honduras în 1939.

Concluzii

În *Les trois grâces*, Mircea Eliade aduce în prim-plan tema poliției politice care terorizează și distruge orice stă în calea doctrinei de partid. Dacă aparent nu există nicio cale de scăpare, autorul lasă să se întrevadă o soluție reluată în alte scrieri: evadarea prin spectacol. Aici spectacolul echivalează cu poezia, căci Zalomit este și poet, iar cercetarea sa asupra contribuțiilor botanice ale lui Goethe presupune îmbinarea biologiei cu poezia. Singura porțiță de

¹³ Ibidem, p. 341.

¹⁴ Ibidem, pp. 368-369.

¹⁵ Gheorghe Glodeanu, *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 189.

salvare, arta, îi este așadar la îndemână lui Zalomit, cu condiția să o găsească și să o folosească. Unica modalitate de evadare din acest spațiu coșmaresc, orwellian, o reprezintă arta, poezia, spectacolul.

Remarcăm numeroase similitudini între povestea lui Dominic, personajul central din nuvela *Tinerete fără de tinerețe...*, și biografia autorului. Pornind de la observația că „*Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte* e basmul care a încântat «generația '30» a literelor românești, devenind prin Sebastian, Vulcănescu, Noica, dar mai cu seamă prin Mircea Eliade, text de referință al scrisului ei”¹⁶, Cornel Ungureanu vorbește despre tinerețea fără de tinerețe a lui Mircea Eliade: „între paisprezece ani și patruzeci, Mircea Eliade trăiește o tinerețe care nu e tinerețe: o vârstă care se contestă, cu vehemență, pe sine. Liderul necontestat al generației nu e tânăr, nu e bătrân, e dincolo de judecățile privind vârstele”¹⁷. Amintindu-și de anii tinereții, Mircea Eliade se oprește aproape exclusiv asupra aventurii sale intelectuale, celelalte aspecte fiind neglijate. Mircea Eliade nu are copilărie, adolescență sau tinerețe, ci destin intelectual, cultural. Călătoria și studiile din India marchează o schimbare a lui Mircea Eliade, iar publicarea romanului *Maitreyi* îl face faimos. Experiența indiană echivalează cu fulgerul care va schimba destinul lui Dominic, iar celebritatea dobândită de acesta prin articolele publicate în reviste de specialitate este similară cu cea a lui Mircea Eliade, după publicarea romanului *Maitreyi*. Anul 1938 stă sub semnul persecuției, Mircea Eliade fiind arestat, iar apoi încarcerat în lagărul de la Miercurea Ciuc. Ca și Dominic, savantul este nevoit să înceapă în străinătate o viață nouă, lăsând la o parte tot ce însemna trecut românesc. Dacă Mircea Eliade stă în Portugalia până în 1945, în nuvelă, Bernard îi scrie lui Dominic, în 1943, din Portugalia. Mircea Eliade primise bursă de studii pe timpul șederii în India; Dominic primește bani de la fundația „Rockefeller”. După moartea Ninei, Mircea Eliade pleacă în Franța; Dominic trăiește într-un mediu de limbă franceză, la Geneva. Sfârșitul nuvelei sugerează că o întoarcere în țară ar fi echivalat, pentru Mircea Eliade, cu imposibilitatea continuării activității științifice și astfel cu moartea spirituală. Revenirea lui Dominic în același an, 1938, evidențiază faptul că, odată întors în țară, trecutul s-ar fi răsfrânt asupra lui Mircea Eliade întocmai ca și cum istoria s-ar fi întrerupt în acel an fatidic și fără să se țină seama de opera sa de scriitor și savant din anii ce au urmat.

BIBLIOGRAPHY

- Dan, Elena, *Mircea Eliade. Codul nuvelor fantastice*, Ed. Historia, București, 2008.
- Eliade, Mircea, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, București, 2008.
- Eliade, Mircea, *Jurnal*, vol. I, Ed. Humanitas, București, 1993.
- Glodeanu, Gheorghe, *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- Simion, Eugen, *Nodurile și semnele prozei*, Ed. Univers enciclopedic, București 2005.
- Ungureanu, Cornel, *Mircea Eliade și literatura exilului*, Ed. Viitorul Românesc, București, 1995.

¹⁶Cornel Ungureanu, *Mircea Eliade și literatura exilului*, Ed. Viitorul Românesc, București, 1995, p. 63.

¹⁷ Ibidem, pp. 63-64.